

CÍRKEVNÍ PŘÍSPĚVKY.

Z pojmu soběstačnosti, jež jest a musí býti ideálem každé církve a náboženské společnosti, plyne, že jako každá jiná církev, tak i církev československá musí se snažiti o to, aby uhradila veškeré své kultové potřeby ze svých vlastních prostředků. Příspěvek státu je ovšem v ohledu hospodářském velice cenný; nelze však zapomínati na stále ještě živý a dosud nerozřešený problém rozluky církve od státu, jehož provedení by mělo za následek, že by církev s těmito pravidelnými státními příspěvky nemohla nadále počítati. Musí se proto ty církve, které nemají dostatečného majetku kapitálového, postarati závčas o to, aby upravily svoje hospodářství tak, aby mohly uhraditi svoje kultové potřeby pravidelnými příspěvky svých členů.

Právo vybírati dávky a příspěvky k účelům kultovým plyne z práva autonomie a samosprávy, jež stát jednotlivým církvím a náboženským společnostem jejich uznáním přiznává. Stát poskytuje uznáním církvím a náboženským společnostem k dosažení jejich dovolených cílů jistou vrchnostenskou pravomoc, a zaručuje jim i případné vynucení jejich opatření státní mocí. Církve a náboženské společnosti upravují dávkovou a příspěvkovou povinnost svých členů vlastními statuty, jež stát schvaluje a udílí církvi zpravidla i slib státní pomoci.

Dobrovolné sbírky ve sborech (kostelech) jsou čistě vnitřní záležitostí církevní, jejíž úprava a správa přísluší orgánům církevním samostatně. Do těchto záležitostí moc státní nikdy nezahnuje. Má-li se však sbírka konati mimo sbor (kostel), byť i jen mezi věřícími, vyžaduje se z důvodů policejních povolení zemského úřadu, resp. má-li se sbírka konati v obvodu více zemí, povolení ministerstva školství a národní osvěty v dohodě s ministerstvem vnitra. Pokud jde o dobrovolné příspěvky osob fyzických, nepodléhají tyto žádnému omezení, neboť tu rozhoduje jedině vůle dárcova. Přípustnost dobrovolných příspěvků osob právnických dlužno však posuzovati podle jejich statutů. Tak na příklad nejsou oprávněny obce (politické) usnáseti se na vydáních obecních určených výhradně pro účely kultu, nejsou-li k tomu ze zvláštního titulu zavázány (věcným patronátem nebo z důvodu zvláštního závazku soukromoprávního listinami prokazatelného nebo knihovně zajištěného). Učiní-li obec takové usnesení, při němž nepadá na váhu zvláštní zájem obce, překročí tím obor své působnosti, a může býti její usnesení ke stížnosti příslušníka jiné církve nebo i z moci úřední, nadřízeným úřadem (okresním) zrušeno.

Rozvoj církví nutí ovšem k tomu, aby vedle těchto občasných dobrovolných příspěvků yypisovány byly ještě jiné pravidelné, obligatorní dávky a příspěvky (církevní daň). Tyto nucené dáv-

ky a příspěvky jsou případně státní mocí vynutitelné. Stanoví totiž § 14. zákona č. 68/1874 ř. z., že k vymáhání přírážek, jež byly se státním přivolením rozepsány, a příjmů a platů náboženským služebníkům náležitých, poskytne se státní pomoc. Stejná zásada platí na Slovensku a Podkarpatské Rusi podle § 9. zák. čl. XLIII. 1895.

Pro nucené příspěvky kultové platí všeobecná zásada, že povinnost k placení jich je založena na příslušnosti k církvi. Závazky nečlenů zakládají se naproti tomu na zvláštním právním důvodu.

Ohledně členských povinností prýstících z církevní příslušnosti stanoví § 5. zákona č. 96/199259 Sb. z. a n., že změnou náboženského vyznání zanikají veškerá společností práva opuštěné církve nebo náboženské společnosti vůči vystoupivšímu, stejně jako nároky jeho vůči ní. Týž jest pouze povinen plniti opuštěné církvi nebo náboženské společnosti závazky splatné do dne výstupu. Společnostní práva nově zvolené církve nebo náboženské společnosti vůči nově přistoupiššímu členu vznikají samozřejmě teprve jeho přijetím.

Pokud jde o závazky nečlenů stanoví § 8. citovaného zákona toto:

Příslušníci církve nebo náboženské společnosti směji býti donucováni k peněžitém a naturálním příspěvkům nebo k poskytování prací pro kultové a dobročinné účely ve prospěch jiné církve nebo náboženské společnosti jen tehdy, jsou-li k tomu vázáni věcným patronátem, nebo spočívá-li povinnost k těmto příspěvkům v soukromoprávních důvodech listinami prokazatelných, nebo je-li knihovně zajištěna. Žádný duchovní nesmí od příslušníka druhé církve nebo náboženské společnosti žádati taxy, poplatky štolové a pod., leč za úkony skutečně vykonané k jich žádosti, a to jen v téže výměře, jako je oprávněn žádati od příslušníků své církve nebo náboženské společnosti.

Mohou tedy býti nečlenové církve nebo náboženské společnosti jen výjimkou přinucováni k nějakému plnění v její prospěch. Výjimky ty vypočteny jsou přesně v zákoně, a nemohou býti analogicky rozšiřovány.

V důsledku této zásady stanoví § 9. citovaného zákona, že veškeré, podle ustanovení § 8. nezaložené nároky duchovních, kostelníků, varhaníků a zpěváků, dále kultových a dobročinných ústavů některé církve nebo náboženské společnosti na příspěvky a plnění pro kultové a dobročinné účely se strany příslušníků jiné církve nebo náboženské společnosti, jest pokládati za zaniklé.

Pod všeobecný pojem nečlenů spadají samozřejmě i osoby právnické, které tedy nemohou býti nuceny k příspěvkům pro kultové a dobročinné účely některé církve nebo náboženské společnosti, leč že by je zvláštní předpis zákona k tomu zavazoval. Ustanovením takovým jest na příklad předpis § 1. zákona

č. 7/1895, který ustanovil, že pro potřebu farních obcí římskokatolických ve smyslu § 36. zák. č. 50/1874 ř. z. lze na členy farní obce uvaliti přírážky, které jest vybrati i od právnických osob, společností a společenstev, které podle svých stanov nesledují výlučně nebo převážně účelů jiné konfese nebo jiného ritu.

Podle dosud platné ústavy církve československé je dáno právo ukládati církevní daň pro celou diecési a rozvrhovati ji na všechny náboženské obce v poměru k jejich platební síle — do rukou diecésního shromáždění. Valné hromady náboženských obcí usnášejí se pak již jen o rozvržení takto předepsané církevní daně na příslušníky své náboženské obce. Ustanovení toto naráží ovšem v praxi na značné obtíže.

Ke konci nutno ještě zmíniti se o důležitém ustanovení § 132. naší ústavní listiny. Paragraf tento zní:

Pokud ve městech a okresích, v nichž jest usedlý značný zlomek státních občanů československých náležejících k menšinám náboženským... mají býti určité částky vynaloženy na výchovu, náboženství nebo lidumilnost z veřejných fondů podle rozpočtu státního, rozpočtů obecních nebo jiných, veřejných, zabezpečuje se těmto menšinám v mezích všeobecných předpisů pro veřejnou správu platných přiměřený podíl na požitku a požívání.

Ustanovení toto, přeжатé do ústavní listiny z mírové smlouvy St. Germainské, zaručuje církvím početně slabším, aby se případně i na fóru mezinárodním domáhaly právě zmíněného svého práva. Poskytuje-li stát na příklad značné částky náboženským fondům církve římsko-katolické k úhradě jejich schodků a jiných příspěvků k účelům kultovým, jež se vyplácejí z pokladny státní v mezích úvěrů, povolených ročními finančními zákony, mohou se v základě právě citovaného ustanovení § 132. ústavní listiny domáhati i ostatní církve toho, aby také jim bylo spravedlivě měřeno, a aby tak došel k výrazu jiný předpis ústavní listiny o rovnosti všech náboženských vyznání.

J. Plešinger:

ZÁPAS CÍRKVE A STÁTU ZA KRÁLE PŘEMYSLA I. A BISKUPA ONDŘEJE II.

Ú v o d.

Z nejzajímavějších stránek dějin poměru církve a státu v Čechách za dob předhusitských jest bez odporu zápas biskupa Ondřeje II. s králem Přemyslem I.

Chceme-li porozuměti tomuto zápasu, jest třeba, bychom alespoň zběžně popatřili na vývoj předcházející.